

Thema 1: Hallo – hier bin ich!

Lærervejledning til flersprogethedsdidaktik og dansk som andetsprog i forløbet

I dette forløb skal eleverne lære at præsentere sig selv og deres familier. I forløbet bygges der både bro til dansk og engelsk, som eleverne allerede kan på forhånd, for at styrke elevernes tyske fremmedsprogskompetence, samt til andre sprog for at udvikle elevernes sproglige opmærksomhed og sproglige anerkendelse.

Forløbet indeholder følgende aktiviteter, der bygger bro mellem det tyske fremmedsprog og andre sprog:

”Hallo-Poster” (Lehrerkopie 2) www.sprogleg.dk

Læringsmål: Eleven kan hilse på tysk og andre sprog kendt i klassens elevgruppe.

Beskrivelse af aktivitet: Læreren spørger eleverne, om de kan sige ’hej’ på andre sprog.

Læreren hænger plakaten med hilsner på forskellige sprog op i klassen. Eleverne byder ind med deres sproglige viden (dansk, engelsk, elevernes førstesprog mm.) og udfylder talebobler med hilsner på andre sprog.

Opsamling: Fremhæv gerne hvor mange forskellige sprog, eleverne kender til og styrk deres nysgerrighed efter og lyst til at anvende hilseformerne i undervisningen/på gangen osv. Du kan også opfordre eleverne til at spørge hjemme, om de kan finde flere eksempler på hilseudtryk fra andre sprog (spørg fx familie/naboer). Fremhæv gerne ligheder og forskelle mellem de indsamlede hilseudtryk, og tal evt. om, hvordan det viser åbenhed og engagement, hvis man kan hilse på et andet sprog, også selv om man ikke kan sige andet.

”Deutsche Wörter oder dänische Wörter?” (Arbeitsblatt 1)

Læringsmål: Eleven får viden om og kan anvende sproglæringsstrategier som redskab til forståelse.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal forbinde de tyske ord med de danske ord.

Opsamling: Her kan du rette elevernes opmærksomhed mod ortografiske og fonologiske ligheder og forskelle. Du kan fx fremhæve ens stavemåde (fx Burger/burger, Elefant/elefant etc.) og samtidig gøre opmærksom på den tyske Großschreibung ved substantiver. Fremhæv også ligheder (fx Banane/banan) eller forskelle (fx Fußball/football) i udtalen. En vigtig pointe er, at mange tyske ord minder om danske og engelske ord, og at eleverne kan bruge denne viden til at gætte sig frem til betydningen af de tyske ord.

”Familienmitglieder kategorisieren” (Lehrerkopie 3)

Læringsmål: Eleven får viden om og kan anvende sproglæringsstrategier som redskab til forståelse.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne kategoriserer 18 ordkort med familiemedlemmer på tysk, engelsk og islandsk (alle angivet med bestemt artikel), først efter sprog (dvs. en tysk, en engelsk og en islandsk bunke med familiemedlemmer), herefter efter betydning (dvs. alle mødre placeres i én bunke, alle fædre i en anden bunke etc.) Eleverne vil formentlig opleve, at kategoriseringen af ’mor’/’far’/’bror’/’søster’ er nem, da familieordene er transparente. Ved ’bedstemor’/’bedstefar’ kan du med fordel opfordre eleverne til at bruge gættestrategier.

Opsamling: I plenum kan du fx efterfølgende spørge ind til elevernes gættestrategier, fx: Hvordan kunne I gætte, at ’móðirin’ betyder ’mor’?

Rettenøgler til Lehrerkopie 3

Kategorisering efter sprog (tre bunker)	1. die Mutter, der Vater, der Bruder, die Schwester, die Oma, der Opa 2. the mother, the father, the brother, the sister, the grandmother, the grandfather 3. móðirin, faðirinn, bróðirinn, systirin, amman, afinn
Kategorisering efter betydning (seks bunker)	1. die Mutter, the mother, móðirin 2. der Vater, the father, faðirinn 3. der Bruder, the brother, bróðirinn 4. die Schwester, the sister, systirin 5. die Oma, the grandmother, amman 6. der Opa, the grandfather, afinn

”Rollenspiel” (Extraaufgabe)

Læringsmål: Eleven har viden om og kan udtrykke høflighed verbalt og non-verbalt.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne hilser på og præsenterer sig for så mange

klassekammerater som muligt på fem minutter. Eleverne får dog tillagt forskellige roller, der bestemmer, hvordan de i mødet med andre skal udvise høflighed via kropssprog.

Opsamling: Som afslutning på rollespillet kan du initiere en klassesamtale om forskellige måder at vise høflighed på.

Er der fx forskel på, hvordan man udviser høflighed til forskellige personer i forskellige situationer?

Thema 2: Ich – in Bewegung!

Lærervejledning til flersprogethedsdidaktik og dansk som andetsprog i forløbet

I dette forløb lærer eleverne at beskrive deres egne og deres fantasimonstres kroppe. I takt med at eleverne lærer de tyske kropsord at kende, inddrages der løbende en bred vifte af andre sprog for både at styrke elevernes fremmedsprogskompetence fx gennem transparens samt for at udvikle deres sproglige opmærksomhed og sproglige anerkendelse. Forløbet indeholder følgende aktiviteter, der bygger bro mellem det tyske fremmedsprog og andre sprog:

Placering af kropsord på andre sprog på klassens krop (Lektion 2)

Læringsmål: Eleven bliver opmærksom på og anerkendende over for sprog og sproglig diversitet.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal tilføje kropsord på andre sprog til kropstegningen. Det kan fx være kropsord på dansk, engelsk eller elevernes førstesprog. Ved at tilføje kropsord på andre sprog bliver klassens kropstegning en oversigt over klassens forskellige sprog, og der skabes dermed en anerkendende klasserumskultur, hvor alle elevers sprog har en plads i det fælles læringsrum, og der skabes dermed en anerkendende klasserumskultur og alle elevers sproglige opmærksomhed styrkes ved at tematisere ligheder og forskelle mellem sprogene).

Opsamling: Som afslutning kan I tælle sammen, hvor mange sprog klassen fx kan sige 'arm' på eller hvor mange sprog klassen samlet kan.

"Umlaut" (Arbeitsblatt 2) www.sprogleg.dk

Læringsmål: Eleven kan reflektere over og italesætte sprog / Eleven har viden om sprog og sproglig diversitet.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal i plenum lytte til en række kropsord på tysk, svensk og tyrkisk – alle med omlyd – og herefter i par forsøge at skrive ned, hvordan de tre forskellige omlyde udtales. Eleverne skal til sidst i opgaven reflektere over sammenhængen mellem fonologi og ortografi ved at koble udtalen af de tyske omlyde til danske bogstaver. Du kan her stilladsere eleverne ved at bede dem om at finde tre danske bogstaver, som udtales på samme måde som de tre omlyde.

Opsamling: I kan i plenum efterfølgende tale om, at de tyske omlyde udtales som de danske bogstaver y, ø, æ, men at lydene manifesterer sig via andre bogstaver i det tyske alfabet.

Kropsord på Arbeitsblatt 2

Tysk: FüÙe, Körper, Zähne, Hände.

Svensk: öron (=ører), näsa (=nåse), knå (=knå).

Tyrkisk: vücüt (=krop), gözleri (=øjne).

De følgende 2 aktiviteter kan inddrages i selve tyskundervisningen som ekstraaktiviteter eller kan lægges i fx en faglig fordybelsestid.

"Kopf und Schultern, Knie und Fuß" (Extraaufgabe 1)

Læringsmål: Eleven kan sammenligne sprog / Eleven har viden om sprog og sproglig diversitet.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal først synge sangen "Kopf und Schulter, Knie und Fuß" på tysk i plenum og indeles herefter i grupper. Hver gruppe får tildelt en version af sangen på enten islandsk, spansk, engelsk eller japansk. Eleverne øver sig på sangen (og fagterne) og viser/fremfører i de efterfølgende lektioner deres versioner. Derudover taler eleverne om ligheder og forskelle mellem de fem versioner (fx bruger alle sprog kommatering, på engelsk og islandsk siger man toes/tåer, på tysk og spansk: Fuss/pied, i på japanske bruges ikke 'og'). Eleverne kunne evt. optage hinanden. Når en gruppe har fremført deres version, kan alle elever være med til at synge sangen og danse med.

Farben kategorisieren (Extraaufgabe 2)

Læringsmål: Eleven kan genkende og sortere farve-ord på forskellige sprog ud fra betydning (farve) og sprog (fransk, tysk, dansk) / Eleven kan fortælle om forskelle/ligheder ordene imellem.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal kategorisere 18 ordkort med farver på dansk, fransk og tysk. Opgaven kan enten laves i makkerpar/smågrupper, hvor eleverne skal begrunde, hvorfor de opdeler kortene som de gør (i så fald print et sæt kort til hver gruppe), eller du kan inddrage bevægelse ved at dele kortene ud til eleverne, én hver. Først skal ordkortene kategoriseres efter sprog, herefter efter betydning.

Opsamling: Saml op i plenum efter hver kategorisering: hvilke sprog er der? hvordan ved I det? Kan vi som klasse farverne på andre sprog (skriv evt. op på tavlen)? Når eleverne skal kategorisere efter betydning, vil de formentlig opleve, at nogle af ordene er nemme at gætte, mens andre er sværere. Opfordre eleverne til at sammenligne fx startlyd, eller bruge deres almenviden fx: Har I hørt ordet 'noir' før - hvad bruges farven 'noir' fx til at beskrive? Som opsamling kan der tales om forskelle og ligheder mellem sprogene, gerne også inkl. andre sprog, hvis de kom op tidligere.

Thema 3: Feste feiern: Mein Geburtstag

Lærervejledning til flersprogethedsdidaktik og dansk som andetsprog i forløbet

I dette forløb skal eleverne forberede en fødselsdagsfest. I forløbet lærer eleverne bl.a. de tyske ugedage at kende, de lærer pragmatiske udtryk såsom 'tillykke med fødselsdagen' og som en del af forberedelsen til fødselsdagsfesten arbejder eleverne med fødselsdagsinvitationen som genre. I forløbet bygges der både bro til dansk og engelsk, som eleverne allerede kan på forhånd, for at styrke elevernes fremmedsprogskompetence, samt til andre sprog for at udvikle elevernes sproglige opmærksomhed og sproglige anerkendelse.

Forløbet indeholder følgende aktiviteter, der bygger bro mellem det tyske fremmedsprog og andre sprog:

"Wochentage – Kombiniere die deutschen mit den dänischen Wochentagen" (Arbeitsblatt 1)

Læringsmål: Eleven kan anvende sproglæringsstrategier som redskab til forståelse / Eleven har viden om sproglæringsstrategier.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal forbinde de tyske ugedage med danske ugedage.

Opsamling: I plenum kan du fx efterfølgende spørge ind til elevernes gættestrategier, fx: Hvordan kunne I gætte, at 'Freitag' betyder 'fredag'? Hvordan kunne I gætte, at 'Mittwoch' betyder 'onsdag'?

"Herzlichen Glückwunsch zum Geburtstag in anderen Sprachen" (Lehrerkopie 1) www.sprogleg.dk

Læringsmål: Eleven bliver opmærksom på sprog og sproglig diversitet.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal lytte til (og evt. gentage), hvordan man ønsker 'tillykke med fødselsdagen' på svensk, italiensk, engelsk, dansk, arabisk og norsk. Lehrerkopie 1 vises på smartboard og en elev ad gangen kommer op og trykker på en af taleboblere. Eleven forsøger herefter fx at gentage udtrykket på det valgte sprog eller svarer 'tillykke med fødselsdagen' på et andet sprog efter eget valg.

Opsamling: Som afslutning kan du fx spørge eleverne, om de kan sige 'tillykke med fødselsdagen' på andre sprog. I kan også prøve at tælle sammen, hvor mange sprog klassen samlet kan ønske tillykke på.

"Uitnodiging voor verjaardag" - fødselsdagsinvitationen som genre (Schülerkopie 1)

Læringsmål: Eleven kan anvende sproglæringsstrategier som redskab til forståelse / Eleven har viden om sproglæringsstrategier. Eleven kan reflektere over og italesætte sprog / Eleven har viden om sprog og sprogsystemer.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal arbejde med en hollandsk fødselsdagsinvitation, som skal bruges som afsæt for deres senere udfyldelse af en tysk invitation. Eleverne afkoder i grupper hovedindholdet i den hollandske invitation ved at bruge gættestrategier og ved at trække på deres viden om transparente ord, deres genreforståelse samt deres almen-viden.

Invitationen indeholder mange transparente ord (hollandsk/tysk/dansk/engelsk). Du kan med fordel opfordre eleverne til at starte med at afkode de røde ord i invitationen, som er informationer der oftest indgår i fødselsdagsinvitationen som genre (alder, dato, klokkeslæt, sted, afsender).

Opsamling: Når eleverne fortæller om indholdet i den hollandske invitation, kan du med fordel spørge ind til elevernes sproglæringsstrategier. Du kan fx trække bestemte ord, sætninger eller passager frem og spørge eleverne, hvordan de har gættet sig frem til betydningen af disse. Du kan fx også spørge eleverne, om de kan gætte, hvilket sprog invitationen er skrevet på. Til slut kan du initiere en klassesamtale om, at strukturen i fødselsdagsinvitationen som genre er ens på tværs af (sprog)grænser.

De følgende 2 aktiviteter kan inddrages i selve tyskundervisningen som ekstraaktiviteter eller kan lægges i fx en faglig fordybelsestime.

"Zum Geburtstag viel Glück" på forskellige sprog (Extraaufgabe)

Læringsmål: Eleven kan sammenligne sprog / Eleven har viden om sprog og sproglig diversitet.

Beskrivelse af aktivitet: Elevernes opmærksomhed rettes mod, at den tyske fødselsdagssang også findes på andre sprog. Sangen findes i mange sproglige versioner på YouTube, fx på arabisk, engelsk, fransk, græsk, kinesisk, koreansk, russisk, spansk og tyrkisk. Hvis der er flersprogede elever i klassen, hvis førstesprog er en af de ovenstående, kan du fx afspille sangen på de pågældende sprog. Måske eleverne også kender sangen på andre sprog?

Opsamling: Når I har hørt forskellige udgaver af fødselsdagssangen, kan I fx tale om sproglige ligheder og forskelle og om, at sangen går igen på tværs af (sprog)grænser.

"Internationales Essen und Trinken" (Extraaufgabe)

Læringsmål: Eleven kan identificere sproglige forskelle og ligheder / Eleven har en viden om forskelle og ligheder mellem sprog.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal arbejde med en række tyske mad- og drikkevarer, som de skal sammenligne med andre sprog. Gennem aktiviteten erfarer de, at fx fastfood kaldes (mere eller mindre) det samme på dansk, engelsk og tysk. Eleverne skal også være sprogligt undersøgende. De skal finde ud af, hvad forskellige mad- og drikkevarer hedder på andre sprog, og hvilke sproglige ligheder og forskelle der er mellem disse ord/sprog.

Opsamling: Med afsæt i de sprog, som eleverne har valgt at oversætte til, kan I tale om sproglige forskelle og ligheder mellem sprogene.

Flersprogethedsdidaktik og dansk som andetsprog som dimension i fremmedsprogsundervisningen.

Thema 4: Mein Tag

Lærervejledning

I dette forløb arbejder eleverne med deres fritidsaktiviteter, og lærer i den forbindelse tallene 20-100 for at kunne beskrive deres dagsforløb via klokkeslæt. I forløbet bygges der både bro til dansk og engelsk, som eleverne allerede kan på forhånd, for at styrke elevernes fremmedsprogskompetence, samt til andre sprog for at udvikle elevernes sproglige opmærksomhed og sproglige anerkendelse.

Forløbet indeholder følgende aktiviteter, der bygger bro mellem det tyske fremmedsprog og andre sprog:

”Zahlen von vorne oder von hinten ausdrücken” (Arbeitsblatt 1) www.sprogleg.dk

Læringsmål: Eleven kan analysere og reflektere over sprog / Eleven har viden om sprog og sprogsystemer.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal lytte til forskellige tal fra 20-100 på dansk, svensk, russisk og tysk, og forsøge at kategorisere udtalen af disse i to grupper: en sproggruppe, der udtaler tallene forfra (dvs. ti’erne først) og en sproggruppe, der udtaler tallene bagfra (dvs. en’erne først). Eleverne skal bl.a. lytte sig frem til, hvordan tallet 22 udtales på russisk. For at vurdere hvorvidt tallet udtales forfra eller bagfra, er det nødvendigt at lytte til udtalen af tallene 2 og 20. De sorte tal i tabellen fungerer derfor som en hjælp til at kunne vurdere, hvordan de røde tal udtales.

Opsamling: I den afsluttende opsamling kan du med fordel opfordre eleverne til at tilføje andre sprog til de to sproggrupper, fx andre førstesprog eller engelsk (som udtaler tal forfra).

Sprog, der udtaler tal forfra	Sprog, der udtaler tal bagfra
Russisk (fx <u>двадцать два</u>), svensk (fx <u>åttio fem</u>)	Dansk (fx <u>femoghalvtreds</u>), tysk (fx <u>einunddreißig</u>)

”Zeit ausdrücken”

Læringsmål: Eleven kan identificere sproglige forskelle og ligheder / Eleven har viden om forskelle og ligheder mellem sprog og sprogsystemer.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne får en række ord på dansk, engelsk og tysk, som de skal danne tre sætninger med: en dansk sætning, en engelsk sætning og en tysk sætning. De tre sætninger, der alle indeholder tidsudtryk, skal give mening syntaktisk. Når eleverne har dannet tre sætninger, skal de reflektere over forskelle og ligheder mellem de tre sætninger med særligt henblik på brugen af tidsudtryk. En vigtig pointe er her, at den tyske måde at udtrykke tid på minder om den engelske måde, hvor tallet placeres først (’at 11.00 o’clock’, ’um 18.00 Uhr’ – se de røde markeringer i rettenøglen) i modsætning til dansk, hvor tallet placeres til sidst (’klokken 7.00’). En anden lighed er fx også, at både på engelsk og tysk er der en styrelse foran tallet (se de blå markeringer i rettenøglen).

Opsamling: Som afslutning kan du initiere en kort klassesamtale om forskelle og ligheder mellem tidsudtrykkene på dansk, engelsk og tysk.

Rettenøgle til [Schülerkopie 3](#)

Dansk:	Jeg	spiser	morgenmad		klokken	7.00
Engelsk:	I	eat	lunch	at	11.00	o’clock
Tysk:	Ich	esse	Abendbrot	um	18.00	Uhr

”Die Wochentage in verschiedenen Sprachen” eller på www.sprogleg.dk

Læringsmål: Eleven kan identificere sproglige forskelle og ligheder / Eleven har viden om forskelle og ligheder mellem sprog og sprogsystemer.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne sammenligner ugedagenes navne på tysk, fransk, engelsk, spansk og dansk og tilføjer andre sprog, som de kender, og reflekterer over, hvordan sprogene ligner og ikke ligner hinanden.

Opsamling: Som afslutning kan du initiere en kort klassesamtale om ligheder og forskelle, fx: Hvordan ligner de germanske sprog (tysk, engelsk, dansk) hinanden? Hvordan ligner de romanske sprog (fransk, spansk) hinanden? Hvilke forskelle er der mellem sprogfamilierne? Og hvordan ligner/ikke ligner fx elevernes førstesprog disse sprog?

Flersprogethedsdidaktik og dansk som andetsprog som dimension i fremmedsprogsundervisningen.

Thema 5: Mein Lieblingstier

Lærervejledning

I dette forløb arbejder eleverne med forskellige dyr og skal i slutningen af forløbet kunne beskrive et selvvalgt dyr mundtligt og skriftligt. I forløbet bygges der både bro til dansk og engelsk, som eleverne allerede kan på forhånd, for at styrke elevernes fremmedsprogskompetence, samt til andre sprog for at udvikle elevernes sproglige opmærksomhed og sproglige anerkendelse.

Forløbet indeholder følgende aktiviteter, der bygger bro mellem det tyske fremmedsprog og andre sprog:

”Bestimmter Artikel im Singular” (Schülerkopie 1)

Læringsmål: Eleven kan identificere sproglige forskelle og ligheder / Eleven har viden om forskelle og ligheder mellem sprog og sprogsystemer.

Beskrivelse af aktivitet: I forbindelse med at eleverne skal lære de tyske dyreord, bliver eleverne også introduceret til den bestemte artikel i han-, hun- og intetkøn. Du kan med fordel tage afsæt i [Schülerkopie 1](#) til denne introduktion, hvor den bestemte artikel på tysk sammenlignes med den bestemte artikel på engelsk og dansk. Via denne korte sammenligning kan du gøre eleverne opmærksomme på, at den bestemte artikel findes på alle tre sprog, men at den kommer forskelligt til udtryk.

Opsamling: For at skabe et lige deltagelsesgrundlag for alle elever i klassen er det vigtigt at tage højde for, at ikke alle elever nødvendigvis er trygge og/eller bekendte med fx betegnelsen ’fælles- og intetkøn’. Det er derfor vigtigt, at du ekspliciterer det danske, som du underviser i.

”Der alte McDonald hatte eine Farm” på forskellige sprog

Læringsmål: Eleven kan identificere sproglige forskelle og ligheder / Eleven har viden om forskelle og ligheder mellem sprog og sprogsystemer.

Beskrivelse af aktivitet: Eleverne skal lytte og synge med på ”Der alte McDonald hatte eine Farm” på tysk og på andre sprog. Du kan fx først afspille den tyske version for eleverne og derefter afspille en eller flere af de andre versioner, fx den svenske, finske, russiske eller arabiske (søg fx på ’Old McDonald had a farm in 7 languages’). Hvis du har flersprogede elever i klassen, kan du fx afspille sangen på disses førstesprog.

Opsamling: Når eleverne har lyttet til de forskellige udgaver, kan I fx tale om forskelle og ligheder mellem dyrenes navne og dyrenes lyde i de forskellige udgaver. Hvis eleverne kender sangen fra andre sprog (fx dansk og engelsk), kan disse udgaver også inddrages.

Oversættelse via ordbog og Google Translate (lektion 4 og 5)

Læringsmål: Eleven kan sammenligne og oversætte sprog / Eleven har viden om oversættelsesstrategier.

Beskrivelse af aktivitet: Når eleverne skal skrive deres tekst om et selvvalgt dyr, kan de benytte sig af ordbog og Google Translate. Eleverne skal i den forbindelse fx vide, hvordan de bruger en ordbog, og hvad Google Translate kan – og ikke kan. Eleverne afprøver oversættelsesværktøjerne og reflekterer løbende over deres muligheder og begrænsninger: Hvad fungerer og hvad fungerer ikke?

Opsamling: Eleverne laver ordbogsopslag og gennemarbejder til sidst deres tekster.

Tre opmærksomhedspunkter ved brug af Google Translate som oversættelsesværktøj:

1. Stav korrekt og undgå forkortelser (fx ’kg’ for ’kilo’, ’cm’ for ’centimeter’).
2. Kan bruges til rå-oversættelser – men det er ikke altid korrekt tysk, der oversættes til. Det kræver viden om sproget for at kunne se fejl og mangler i oversættelsen.
3. Vær derfor kritisk og sproglig opmærksomhed, og undgå at være afhængig af oversættelsesværktøjet. Brug i stedet sund fornuft og gættestrategier – det når man langt med.

To oversættelseseksempler til Google Translate:

DA: Min hund **hedder** Elvis →

TY: Mein Hund **ist** Elvis

DA: Jeg ønsker **mig** en hund →

TY: Ich wünsche einen Hund

